

Eğitimin Sosyal ve Kültürel Temelleri

Kavramlar, Olgular ve Olaylar

Doç. Dr. S. Tunay KAMER

3. Baskı

Doç. Dr. S. Tunay KAMER

EĞİTİMİN SOSYAL VE KÜLTÜREL TEMELLERİ
Kavramlar, Olgular ve Olaylar

ISBN 978-605-037-015-7

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2023, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınev**idir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindeks.net** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Ekim 2019, Ankara

3. Baskı: Ekim 2023, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Kuyrukcu
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Salmat Basım Yayıncılık Ambalaj Sanayi Tic. Ltd. Şti.
Saray Mahallesi 1007.Cadde No:2
Kahramankazan/ANKARA
Tel: (0312) 341 10 24
Faks: (0312) 341 30 50

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No:47771

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Doç. Dr. S. Tunay KAMER

1980 yılında Hatay'ın Dörtöyl ilçesinde doğmuş, ilk ve orta eğitimini Hatay'da, lise eğitimini Kayseri'de tamamlamıştır. 2004 yılında Gazi Üniversitesi, Kastamonu Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda lisans, 2008 yılında Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitimin Sosyal ve Tarihi Temelleri (ESTT) bilim dalında yüksek lisans, 2013 yılında Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitimin Sosyal ve Tarihi Temelleri (ESTT) bilim dalında doktora eğitimini tamamlamıştır. 2005 yılından itibaren sırasıyla Gazi, Kastamonu, Cumhuriyet ve Kastamonu üniversitelerinde görev yapmıştır. Çalışma alanları eğitim sosyolojisi, Türk eğitim tarihi, toplumsal cinsiyet, çok kültürlülük, kadın eğitimi, çocuk hakları ve yabancı uyruklu öğrencilerin uyumu olan yazarın bu konularda ulusal ve uluslararası dergilerde yayınlanmış birçok makalesi, ulusal ve uluslararası sempozyumlarda sunulmuş birçok bildirisi bulunmaktadır. Çocuk işçiliğinin önlenmesi, ahlak eğitimi ve toplumsal cinsiyet konularında uluslararası ve ulusal düzeydeki projelerde görev almıştır. 2018 yılında doçentlik unvanı alan yazar, halen Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü'nde Doçent Doktor olarak görev yapmaktadır.

Uluslararası yayınevleri tarafından yayınlanmış kitaplarda editörlük ve bölüm yazarlıkları da bulunmaktadır:

1. Kuzucu K. ve Kamer S. T. (2009). Toplum Hizmet Uygulamaları. Ankara: Pegem Akademi. (Kitap editörlüğü)
2. Kamer, S. T. (2009). Toplum Hizmet Uygulamalarının Tanımı, İlkeleri, Önemi ve Amacı. (1. bölüm). Toplum Hizmet Uygulamaları. (Ed: K. Kuzucu- S. T. Kamer) Ankara: Pegem Akademi s. 1-29
3. Kamer, S. T. (2015). Balkan Savaşları ve Darüleytamlar. 100. Yılında Balkan Harbi. (Ed: Çağatay Özdemir) Ankara: Türk Yurdu. s. 315-322
4. Kamer, S. T. ve Topkaya, Y. (2018). Dijital okuryazarlık (4. bölüm). İlkokulda Sosyal Bilgiler Öğretimi. (Ed: Selahattin Kaymakçı), Ankara: Eğiten Kitap s.89-111

ÖN SÖZ

Eğitimin Sosyal ve Kültürel Temelleri adlı bu kitap, 2006 yılından bugüne girmiş olduğum derslerin bir birikimi neticesinde ortaya çıkmıştır. Hiçbir kaynak tam manasıyla önem verilen bütün konuları ele alamaz. Dolayısıyla, özet şeklinde de olsa, böyle bir kaynak neden oluşmasın, düşüncesinden hareketle, bu eser ortaya çıkmıştır. 2018 yılında yenilenen Eğitim Fakülteleri programında yer alan Eğitime Giriş, Türk Eğitim Tarihi, Eğitim Sosyolojisi, Eğitim Antropolojisi dersleri başta olmak üzere Kültür ve Dil, Karakter ve Değer Eğitimi, Türk Kültüründe Çocuk ve Eğitim, Türk Kültüründe Aile ve Çocuk, Sosyal Antropoloji ve Medeniyet Tarihi, Türk Kültür Coğrafyası, Vatandaşlık Bilgisi, Medya Okuryazarlığı ve Eğitimi derslerine yardımcı kaynak olabileceği düşüncesindeyim.

Kitap, Eğitimin Sosyal Temelleri, Eğitimin Kültürel Temelleri, Batıda Sosyal ve Kültürel Bazı Olgular ve Olaylar, Türkiye’de Eğitimi Etkileyen Sosyal ve Kültürel Bazı Olgular ve Olaylar ve Sonuç-Genel Değerlendirme olmak üzere 5 ana bölümden oluşmaktadır. Eğitimin Sosyal ve Kültürel Temelleri kitabı, eğitim sosyolojisi ve eğitim antropolojisi alanlarını tanımanız, gerçekleştireceğiniz eğitim öğretim faaliyetlerinin sosyal ve kültürel arka planını kavramanız, öğretmenlik mesleğinin işlev ve etkilerini sosyolojik ve kültürel açıdan konumlandırmaya yönelik bilgi ve beceri kazanmanız amacıyla hazırlanmıştır. Kitabın yararlı olmasını umuyorum.

Uzun süreli çalışmalarım sırasında bana her konuda sabırla destek olan eşim Rahime’ye, kızlarım Deniz İrem ile Asya İpek’e ve beni yetiştiren anne ve babama teşekkür ederim.

Son olarak da eğitim hayatım boyunca bana yol gösteren ve beni eğiten bütün öğretmenlerime sonsuz teşekkürler...

Doç. Dr. S. Tunay KAMER
Kastamonu, 2019

İKİNCİ BASKIYA ÖN SÖZ

2006 yılından bu yana girmiş olduğum derslerin birikimi neticesinde ortaya çıkan Eğitimin Sosyal ve Kültürel Temelleri adlı kitabın ikinci baskısıyla sizlerleayım. Kitaba önceki baskıya ek olarak Nurettin Topçu'nun eğitim görüşleri ve karma eğitim tartışmaları da eklenmiştir. Birinci baskının ardından gelen olumlu ve değerli katkılar neticesinde içerik açısından zenginleştirilmiştir. Bundan sonraki baskılarda da sizlerden gelen katkılarla daha kapsamlı olacağını ümit ediyorum.

Gözden geçirilmiş ve genişletilmiş baskısıyla 2018 yılında yenilenen Eğitim Fakülteleri programında yer alan birçok derse ana ve yardımcı kaynak olabilecek bir eser niteliğindedir.

Bu kitabın yayınlanmasını sağlayan PEGEM Akademi yayıncılık çalışanlarına teşekkür ediyorum.

Son olarak da hayatım boyunca eğitimime katkı sağlayan bütün öğretmenlerime şükranlarımı sunuyorum.

Doç. Dr. S. Tunay KAMER
Kastamonu, 2020

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iv
İkinci Baskıya Ön Söz.....	v

1. BÖLÜM

EĞİTİMİN SOSYAL TEMELLERİ

Giriş.....	2
Kavramlar Üzerine.....	2
Toplumsal (Sosyal) Yapı.....	5
Toplumsal Statü ve Rol.....	6
Toplum ve Eğitim.....	7
Eğitim Sosyolojisi.....	9
Türkiye’de Eğitim Sosyolojisi.....	10
Ziya Gökalp ve Eğitim.....	11
M. Sabahattin Bey (Prens Sabahattin) ve Eğitim.....	13
İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu ve Eğitim.....	14
Nurettin Topçu ve Eğitim.....	15
Eğitim Sosyolojisi Yaklaşımları.....	17
İşlevselci Yaklaşım.....	18
Çatışmacı Yaklaşım.....	20
Feminist Yaklaşım.....	23
Yorumcu Yaklaşım.....	24
Eğitimin Sosyal Fonksiyonları (İşlevleri).....	26
Eğitimin Açık İşlevleri.....	26
Eğitimin Gizli İşlevleri.....	28
Toplumsal Hareketlilik ve Eğitim.....	30
Küreselleşme ve Eğitim.....	34
Beyin Göçü ve Eğitim.....	36
Eğitim ve Kitle İletişim Araçları.....	39

2. BÖLÜM

EĞİTİMİN KÜLTÜREL TEMELLERİ

Giriş.....	44
Kültür Nedir?	44
Kültürün Çeşitleri	46
Kültürün Temel Özellikleri	48
Kültürün Fonksiyonları	52
Kültür Kalıpları.....	53
Kültür Politikaları.....	58
Türkiye’de Kültür Politikaları.....	60
Kültür Politikaları ve Eğitim	62
Çok Kültürlülük.....	63
Popüler Kültür	65
Eğitim-Kültür İlişkisi	67
Eğitimde Kültürel Olgular ve Olaylar	76
Çok Kültürlü Eğitim.....	77
Kültürün Aktarıldığı Dersler	79

3. BÖLÜM

BATIDA EĞİTİMİ ETKİLEYEN SOSYAL VE KÜLTÜREL BAZI OLGULAR VE OLAYLAR

Giriş.....	84
Tercüme Faaliyetleri.....	84
Rönesans.....	86
Reform	88
Büyük Coğrafi Keşifler.....	90
Fransız İhtilali	91
Endüstri Devrimi.....	93

4. BÖLÜM

TÜRKİYE'DE EĞİTİMİ ETKİLEYEN SOSYAL VE KÜLTÜREL BAZI OLGULAR VE OLAYLAR

Giriş.....	98
Osmanlıda Sosyal ve Kültürel Politikalar	98
Müfredat Değişimleri.....	101
Radyo Yayınları.....	102
Atatürk Dönemi İnkılaplar.....	103
Türk Tarih Tezi ve Güneş Dil Teorisi	104
Karma Eğitim.....	106
Türk Hümanizması ve Çeviri Eserler	107
Truman Doktrini ve Marshall Planı.....	109
Televizyon ve Sinema.....	111
Bin Temel Eser Projesi	113
100 Temel Eser Projesi.....	114
Sonuç ve Genel Değerlendirme.....	117
Kaynaklar.....	125
Değerlendirme Soruları.....	133

1. BÖLÜM

EĞİTİMİN SOSYAL TEMELLERİ

Ana Hatlar

Giriş

Kavramlar Üzerine

Toplumsal Yapı

Toplumsal Statü ve Rol

Toplum ve Eğitim

Eğitim Sosyolojisi

Türkiye'de Eğitim Sosyolojisi

- Ziya Gökalp ve Eğitim
- M. Sabahattin Bey (Prens Sabahattin) ve Eğitim
- İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu ve Eğitim
- Nurettin Topçu ve Eğitim

Eğitim Sosyolojisi Yaklaşımları

- İşlevselci Yaklaşım
- Çatışmacı Yaklaşım
- Feminist Yaklaşım
- Yorumcu Yaklaşım

Eğitimin Sosyal Fonksiyonları (İşlevleri)

- Açık İşlevleri
- Gizli İşlevleri

Toplumsal Hareketlilik ve Eğitim

Eğitim ve Kitle İletişim Araçları

Beyin Göçü ve Eğitim

Küreselleşme ve Eğitim